

SULTAN II. ABDÜLHAMİD GERÇEĞİ ¹

Zafer ŞEN²

Osmanlı Padişahlarının 34.sü İslam Halifelerinin 113.sü olan Sultan II. Abdülhamid Sultan Abdülmecid'in ikinci oğludur. 1842 yılında doğmuş olup annesi Tir-i Müjgan Sultan'dır. 1876 yılında 34 yaşında tahta çıkmış 1909 yılında tahttan indirilmiştir. 33 yıl süre ile tahtta kalmıştır. 1918 yılında 75 yaşında iken vefat etmiştir. Osmanlı padişahları arasında klasik dönemdeki üç büyük sultan olan Fatih, Yavuz, Kanuni'den sonra İmparatorluk şuurunu en fazla olan dördüncü padişah olarak tarihe geçmiştir.

İktidarında Osmanlı Devletini parçalanıp dağılmaktan kurtaracak politikalar izledi. Döneminde büyük siyasi olaylar ve hareketler olmasına rağmen her alanda bir çok yenilik, kalkınma ve eser bırakma hamlesinden de geri kalmadı. Yaptığı siyasi ve idari hamleler ve oluşturduğu mekanizmalarla ülkesini dış güçler karşısında mukavemetli bir şekilde savunması içte ve dışta çoğu çevrelerce iyi karşılanmadı, çokça düşman edindi. Hakkında dedikodu ve iftiralar bilinçli olarak yayıldı. Bugüne kadar Abdülhamid hakkında ortaya atılan asılsız iddialar yaptığı bu diğer eğitim, kültür, kalkınma, imar ve yenilik çalışmalarını gölgelemiş gün yüzüne çıkmalarına engel olmuştur.

II. Abdülhamid'e atılan iftiralardan kısaca özetlersek şunlardı; Kızıl sultandı, Meşrutiyet düşmanıydı, milleti cahil bıraktı, denizciliğe düşmandı, keyfi sansür uyguladı, hafife teşkilatı zararlıydı, despottu, 31 Mart'ı tertiplemişti, Hamidiye alayları gereksizdi ve korkaktı, şeklindeydi. Oysa ki emperyalist devletlerin içte ve dıştaki uzantıları ve işlerine geldiği şeyleri yapamayan kimselerce ortaya atılan bu iftira ve yalanlar Sultan II. Abdülhamid döneminde yapılanlar incelendiğinde otomatik olarak çürüyecek olduğu görülecektir.

¹ Bu makale 28.06.2011 tarihinde yazılmıştır.

² Araştırmacı, Tarihçi, Yazar, www.zafersen.com, zafer@zafersen.com

Şimdi II. Abdülhamid döneminde yapılan yenilik, faaliyetler, hizmetlerin bazılarını sıralayalım. Osmanlı topraklarına ilk defa gazı getirmiş, ilk modern eczaneyi açtırmıştır. İlk otomobil onun döneminde getirilmiş ve beş bin kilometre yol yapılmıştır. Dünyanın ilk metrolarından olan Karaköy-Taksim metrosunu yaptırmış, atlı ve elektrikli tramvaylar kurdurmuştur. Haydarpaşa Tren İstasyonunu yaptırdı. Kudüs-Yafa, Ankara-İstanbul ve Hicaz demiryolunu yaptırdı. Arkeoloji müzeciliğini başlatarak İstanbul'un binlerce fotoğrafını çekti. Osmanlı Devleti'ni Chicago'da fuara ilk sokan da o idi. Ülkemizde İlk kuduz hastanesi olan İstanbul Darü'l Kelb Tedavihanesi'ni açtı. Polisiye romanların ülkeye girişini sağladı. 14 yıl içinde basılan 4000 kitaptan sadece 200 kadarı dinle ilgili idi. Hristiyan okullar dahil tüm okullara Türkçe'yi daha iyi öğretilmesi için emir gönderdi. Azerbaycan okullarında olan Türkçe yasağını kaldırdı. Paris'te ise İslâm Külliyesi kurdurdu. Teselya Savaşı sürerken saraylı hanımlara askerler için çamaşlıklar diktirdi. Midilli adasını Eşi Fatma Pesend Hanım'ın şahsi mülkünden ısrarla verdiği para ile Fransızlardan geri aldı. Feshaneyi kurdu. Hereke bez fabrikasını açtı. Sürekli yerli kumaş giymeye özen gösterdi. Ticaret, sanayi, ve ziraat odalarını açtırdı ve Ziraat Bankasını kurdu. Beykoz ve Kağıthane kağıt fabrikaları ile Yıldız çini fabrikasını açtı. Toplu sünnet merasimleri yaptırıp her bir çocuğa çeyrek altın göndermişti. Yoksul halka kendi cebinden ödeyerek kömür dağıttı. Borç yüzünden hapse düşenleri kendi ödediği paralarla serbest kalmalarını sağladı. Modern matbaa aletlerini getirdi. Ücretsiz kitap dağıttı. 6 bin kitabı çevirtti. Beyazıt kütüphanesini kurarak buraya 30 bin kitap bağışladı ki bunların 10 bini el yazması idi. Yabancı bilim adamlarını takip ederek onları taltif edip nişanlar verdi. Her yıl 30 bin saksı satın alırdı her yere çiçek ekilmesini sağladı. Isparta'da onun öncülüğünde gül yetiştiriciliği başlatıldı. İzmir ve Dolmabahçe ve bir çok yerde saat kulesi yaptırdı. Hindistan, Cava, Afganistan, Çin, Malezya, Endonezya, Açe, Zengibar, ,Orta Asya ve Japonya'ya elçiler ve din adamları gönderdi. Latin Amerika ülkeleri ile diplomasi hareketini başlattı. Yalova termal kaplıcalarını kurdurdu. Terkos'un sularını İstanbul'a taşıdı. İstanbul'a 40 çeşme yaptırdı. Sarayında tiyatro yaptırarak oyunlar ve operalar izledi. Sarayda müzik okulu kurdurdu, çocuklarına piyano çaldırarak sarayda kızlar bandosu oluşturdu. Kendi marangoz olduğundan yaptığı eşyaları hediye etti. Kendisine yapılan bombalı suikaste 26 kişinin ölmesine 58 kişinin yaralanmasına rağmen Ermeni katili affedip Avrupa'da hafiyelik yapmaya gönderdi. Doğu Türkistan'a gönderdiği

askeri yardım ile Çinlilere karşı onları örgütledi. Çin'in göbeğinde Pekin'de Hamidiye Üniversitesi'ni kurdu. Yeni gemiler aldı. Çanakkale Savaşında kullanılan gemilerimiz bunlardı. Telefonu Osmanlı'ya getirdi. Kiliselere ve Sinagoglara yardımlar göndermiş olup hatta Vatikan'da yapılan kiliseye de para gönderdi. Peygamberimize dinimize ve Osmanlı'ya hakaret içeren ABD-Fransa-İngiltere-Roma'daki oyunları Alman İmparatorunu devreye sokarak kaldırttı. ABD'nin Erzurum'da konsolosluk açma isteğini reddetti. İzmir limanına girmeye kalkan ABD savaş gemisini top ateşine tuttu. İstanbul boğazı için iki adet köprü projesi çizdirdi. Darülacezeyi yaptırdı. Şişli Eftal Çocuklar hastanesini açtırdı. Posta ve Telgraf teşkilatını kurdu. Kız ve erkeklere ilkokulu zorunlu yaparak 15 tane okulda karma eğitime geçti. Öğretmen yetiştirmek için 32 tane Öğretmen Okulu açtırdı. Cami yaptırdığı her köye bir de okul yaptırdı. Rüşdiyeleri artırdı. Okullara Fransızca dersleri koydurttu. Lise eğitimi için 109 tane idadi açtı. Dişçilik okulunu kurdu. Ayrıca Deniz Mühendis Okulu, Askeri Tıp Okulu, Kuleli askeri okulu, Polis Okulu, Ziraat ve Baytar mektebi, Mektep-i Mülkiye, Dilsiz ve Ama Okulu da onun tarafından kurulan okullardan birkaçıdır. Dindar olup beş vakit namazını hiç aksatmadan kılardı. Hiçbir devlet evrakını abdestsiz imzalamadı.

II. Abdülhamid Han'ın, saltanatının ardından 27 Nisan 1909'da birtakım düzmece bahaneler ve iftiralarla tahttan indirildiği zaman 66 yaşını 7 ay 7 gün geçiyordu. Tahttan indirildikten sonra, kendisi ve ailesi hazin bir yolculuk hikâyesi ile Selanik'e sürgüne gönderilmiş, burada bir Yahudi zenginine ait olan Alatini Köşkü'nde 3.5 yıl hapis hayatı yaşamıştır. 1913 yılında başlayan Balkan Savaşları sırasında Selanik'in tehlikeye düşmesi üzerine, buradan ayrılmamakta ısrar etmesine rağmen, zorla ikna edilerek ailesi ile birlikte İstanbul'a getirilmiştir.

İstanbul'daki hayatını da Beylerbeyi Sarayı'nda gözaltında yaşayarak geçiren çileli padişah, bu sıralarda patlak veren 1. Dünya Savaşı'nı buradan izledi. Daha silâhların ilk patladığı günlerde savaşın çok uzun süreceğini, boşu boşuna pek çok masum insanın kanının döküleceğini ve zor da olsa İngiltere tarafının savaşı er geç kazanacağını söyledi. Osmanlı Devleti'nin savaşa girmemeyi başarabilmesi için dua etti. Ama bir yandan da büyük devletlerin ne yapıp yapıp Osmanlıları savaşın içine çekeceklerini belirtti. Osmanlı Devleti savaşa Almanya tarafında girince, endişeleri son derece arttı. Savaşın Osmanlı Devleti ve İslâm âlemi için felâketle biteceğini düşündü.

Mahzun ve çileli hükümdar, bu sonucun iyice yaklaştığı bir tarihte, yaşlanmasına rağmen yılmadan kucakladığı devletin hazin sonunu görüp üzüntü ve keder içinde 10 Şubat 1908 tarihinde 76 yaşında vefat etti. "Evlâtlarım" diye hitap ettiği ve canından çok sevdiği milletin Fatihalarını beklediği kabri ise bugün İstanbul Çemberlitaş'ta bulunan II. Mahmud Türbesi içindedir.

BİBLİYOGRAFYA

Bayram Kodaman; *"II.Abdülhamid Hakkında Bazı Düşünceler"*, Osmanlı Ansiklopedisi, Cilt 2, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999

Cezmi Erarslan; *"II.Abdülhamid Han"*, Osmanlı Ansiklopedisi, Ağaç Yayınları, Cilt 6, İstanbul 1993

İsmet Bozdağ; *Sultan II.Abdülhamid'in Hatıra Defteri*, Pınar Yayınları, İstanbul 2000

Engin Akarlı; *"II.Abdülhamid: Hayatı ve İktidarı"*, Osmanlı Ansiklopedisi, Cilt 2, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999

İlber Ortaylı; *İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı*, İletişim Yayınları, İstanbul 1999

İhsan Süreyya Sırma, *Belgelerle 2.Abdülhamid Dönemi*, Beyan yayınları, İstanbul, 2009

Prof. Dr. Ziya Kazıcı, *Sultan II.Abdülhamid ve Dönemi Osmanlı Devleti*, Kayıhan yayınları, İstanbul, 2009

Mustafa Armağan, *Abdülhamid'in Kurtlarla Dansı*, Ufuk Kitapları, İstanbul , 2008